

DISSERTATIO ACADEMICA
*THRENOS JEREMIÆ LATINE VERSOS
NOTISQUE EXPLICATOS*

SISTENS,

CUJUS PARTEM IV:TAM,

CONSENSU AMPLISS. FAC. PHILOS. IN ACAD. AB.

PRÆSIDE

JOH. HENRICO FATTENBORG,

Litter. Orient. Prof. Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO

PUBLICICE VENTILANDAM PROPONIT

ANDREAS MICHAËL LUNDENIUS,

Stip. Publ. Borea-Fenno.

In Auditorio Jurid, die XIV Junii MDCCCXV.

horis a. m. consuetis.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS,

À
MONSIEUR LE BARON
AXEL RENAUD
DE CEDERCREUTZ,
GRAND-FORÊTIER,

Et à
MADAME LA BARONNE SON ÉPOUSE
SOPHIE DE CEDERCREUTZ,
NÉE DE SVEDENSTJERNA,

*Mon coeur souhaite de rendre à Votre bonté l'hommage
dont je lui suis redevable --; c'est pourquoi je Vous prie
de daigner recevoir ces feuilles comme une marque de ma
reconnoissance. J'ai l'honneur d'être*

MONSIEUR LE BARON
&
MADAME LA BARONNE

VOTRE

très humble & très-obéissant serviteur
ANDRÉ MICHEL LUNDENIUS.

Threnorum Cap. I: mum.

v. 14. Alligatum mihi est jugum peccatorum meorum,
Manu ejus complicata sunt meamque inscenderunt
cervicem,

Vires meas prosternens illorum vi me ita tradidit
Dominus, ut consistere nequeam. 21)

E

v. 15.

autem Syr. ܐܝܢܐ, quemadmodum Chald. ܐܝܢܐ, *angi & infelicem esse* ac in Aph. *affligere & infelicem facere*, (cfr. *Biblia Polygl. Londinen.* ad Job XIX. 2, ubi ܐܝܢܐ exprimit Hebr. הַיָּגָה, quemadmodum Genes. XLIV. 31, יָגוֹן explicatur ܐܝܢܐ, i. e. *afflictio*, l. *miseria*.) & Hebr. רָוַי, præsertim cum לב constructum, *animi dolorem*, ex. c. hujus *Cap. vers. 22*, *Jes. I. 5*, *Jerem. VIII. 18* significet, alii interpretum h. l. *moeroris* ut ARAB. SYR. LXX. VULG. & J. GOTTFR. BOERMELIUS (in *Jeremias Klagegesänge übersetzt mit Anmerk.*), alii autem, ut GUIL. GESENIUS (in *Lex. Hebræo-Germ.* sub voce רָוַי) *infelicitatis potestatem* τὴν רָוַי adjudicarunt. Speciem quidem veritatis hæc omnia præ se ferunt: sed quia in primo hujusce versiculi membro de cælo se fulmine tam graviter tactam quiritat filia Zion, ut vis ejus ignifera in ipsis osibus regnet, nihil notione *languidi* (Svet. *matt, vanmægtig*) ad hunc locum accommodatius in voce רָוַי cogitari potest. Consentit nobiscum *Chaldeus*, suo חֲלִישָׁא nostrum רוּה explicans, quemadmodum etiam שׁוֹמְמָה, *attonita, obstupefacta*, eandem significationem necessario postulat.

21) נִשְׁקַר varie, pro diversa aut cum שׁ, aut שׁ scriptio-
ne, explicari solet, Si enim cum שׁ scriptum legitur,

quod constante omnium codicum Mscr. fide nititur, inexplicabile tere est ἀπαξ λεγόμενον; nam קרש omnes aliæ quoque dialecti orientales ignorant, nisi forsitan Chald. קרש, pupugit, stimulavit, in auxilium adhiberi possit, quod a RASCHI factum est vertente: punctata, variegata atque signata fuerunt peccata mea in manu ejus, scil. in rei memoriam. (Cfr. MICHAËLIS Obs. philoll. Et critt. in Jerem. vaticin. Et Thren. p. 414.) Quæ interpretatio cum insolentior sit, ac ne τῶ Targum Jonathan quidem probata — habet enim illud: ארר ניר סורי i. e. aggravatum est jugum rebellionum mearum — aptius videtur, e parallelo שרש, plexuit, complicavit, argumentum quoddam pro ligandi notione, quæ Judæorum doctoribus debetur, in verbo קרש stabilienda petere, quamquam illa quoque semper admodum incerta manet. — Sed longe alius oritur verborum ערש על פשעו sensus, si ערש cum ש & על pro על scribitur, quemadmodum etiam Arabs & LXX legerunt. Est enim קרש, collato Arab. رقد, vigilare, igiturque laudati Interpretes سهر على فواحشي, i. e. vigilavit super turpitudines meas, ἐγρηγορήθη ἐπὶ τὰ ἀσεβήματα μου interpretati sunt. Cui explicationi quamvis ioboris quid inde accedere potest, quod קרש cum על constructum reperitur, v. c. Prov. VIII. 34, Dan. IX. 14, & ipse MICHAËLIS l. c. favet, his verbis: vigilatum est (vigiles oculi Dei fuerunt) super iniquitatibus meis, ei tamen adstipulari non audemus, cum inter veteres Chaldaei, ut jam dictum est, & Vulgatus, vigilavit jugum iniquitatum mearum vertens, על, non autem על legerint; quibus addi potest, XXVIII. codices Kennicottianos, teste Illustri MICHAËLIS l. c. על plene scriptum habere, sensumque orationis, uti

quidem nobis videtur, nihil perspicuitatis, aut venustatis ex hac duarum vocum immutatione lucrari. —

כִּירוֹ וּשְׁתַּרְגּוֹ, i. e. *in manu ejus (Dei) complicata sunt*, scil. פִּשְׁעֵי peccata mea, LXX & Arabs in suas linguas ita transtulerunt, ut כִּירִי legisse videantur: habet enim

ille ἐν χειρὶ καὶ ἡ c. item قِي يَدَيَّ i. e. *in manibus meis*. Sed contra Codd. mscr. idem nihil mutandum est, cum commodum lectio vulgaris reddat sentum & ceteri vetustiores interpretes illam exprimant. Ipse enim Syrus, qui in hoc versiculo interpretando, ut mox dicitur, textuali lectione longius recedit, suo tamen סְכָלִים סְכָלִים,

i. e. *Et cum manibus ejus*, genuinum esse כִּירוֹ confirmat. Quod autem ad sensum dictionis, Deum in, l. cum manu sua complicasse peccata Judæ, attinet, ille certe ita intelligendus est, ut Deus omnia peccata ejus in unum quasi locum collegisse dicatur ac coacervasse, ne in illis puniendis de memoria ejus excidant. Cfr. JOH. FRIED. SCHLUSNERI curæ critt. *Et exegett. in Thren. Jerem. in Repertor. für bibl. und morgenl. Litterat.* XII. Th. p. 9. Eandem sententiam haud multum ablimili figura exprimit Jobus, Cap. XIV. 17, dicens: חֲתָם בַּצֹּרֹר פִּשְׁעֵי, i. e. obsignatum, l. clausum est in fasciculo, l. in crumena, scelus meum, & Hoseas, Cap. XIII. 12, צֹרֹר עוֹן אֶפְרַיִם, i. e. colligata est iniquitas Ephraïmi & abscondita sunt peccata ejus, h. e. servata in futuræ vindictæ memoriam; quibus locis addi possunt Job. XIII. 26, XXI. 19 & Prov. XXX. 4. Cfr. ALB. SCHULTENSII *Lib. Jobi* pag. 337, 360, 560. E. F. C. ROSENMÜLLERI *Scholia in V. T. P. V. Vol. I. pag. 351, 364, P. VII. Vol. I. pag. 403.*

יָגֹג apud Hebræos scriptores non solum significare *jugum*, quo boves aliaque jumenta aratro vel vehiculis junguntur, verum de permultis quoque aliis dici rebus, quæ pondere suo, aut alia quadam incommoditate ita agunt incumbuntque, ut molestiam creent, creberrimo ejus usu notissimum est; (cfr. *I Reg. XII. 4. u, Jes. IX. 3*, ubi de servitute, & operarum præstatione adhibetur) quare etiam h. l. contextu figuratam significationem postulante, voci יָגֹג peccatorum molem & ingravescentis poenæ vim subjacere omnes concedunt. (Cfr. J. F. SCHLEUSNERI *notæ critt. prox. cit.*) Illud jugum peccatorum, vel quod idem est, illa peccata (nam עָלָיו, cujus radix עָלָה de *jugi impositione* quoque adhibetur, v. e. *Num. XIX. 2*, pluraliter heic effertur, quia in scribendo propius ad פִּשְׁעָיו, quam ad יָגֹג animum adplicuit auctor; unde etiam apparet, nos conjecturam improbare BOERMELII, עָלָיו legentis

& ab Arab. *عَلَّ* *religavit & revinctus est* explicantis,) in col-
lum suum alcendisse queribundam dicere filiam Zion satis probavimus; utrum autem verba הַבְּשִׁיל כְּחַי ad עָלָיו referenda sint, quod Masorethæ suo Atnach *כְּחַי* subjeçto jubent, an cum sequente membro ita jungi debeant, ut אֲדָנִי ille sit putandus, qui vires ejus fregerit, dubium quoque multis visum est. Sed quoniam הַבְּשִׁיל, si vel Atnach in suo maneat loco, æque commode redire potest ad suffixum י in בִּירָיו, quod exclusi nominis Dei vicem implet, (quia pronomina nonnunquam ad nomen diserte non expressum, sed ex contextu sermone dignoscendum, & haud raro quoque ad consequens, seu ad id quod in textu sequitur (h. l. אֲדָנִי)) referenda sunt; cfr. SAL. GLASSII *Phil. S. ed. J. A. DATHII p. 157. 159*), quam ad longius remotum עָלָיו, & ab auctore, si ad

פשעי verbum הכשיל relatum voluisset, numero plu-
 rali, quemadmodum ער ישתרגו, enunciatum fuisset,
 multo probabilius videtur, illud h. l. de Deo, quam de
 peccatorum jugo dici; atque ut perspicuitati orationis
 consulatur & infimul membrorum æqualitas lervetur, nihil
 fere aptius fieri potest, quam ut, signo Atnach voc
 צוארי supposito, incisum כחי הכשיל in eundem, ubi le-
 guntur voces כירי אדני, verliculum concludamus. —
 Neque est, quod dicas, הכשיל intransitive heic esse intelli-
 gendum, quemadmodum Veteres omnes interpretes, in-
 firmata est, corrui, elanguit virtus mea vertentes, illud
 explicarunt; qua interpretatione admisa, omnis quæstio,
 quo se referat vocabulum nostrum, ad nihilum recidis-
 se videtur. Nam ut id taceam, nullam ades-
 se rationem, cur Hiphil vulgarem suam efficiendi potestatem heic amit-
 tat, semper quæri potest, utrum gravi peccatorum pon-
 dere, an divinæ vindictæ vi infractæ sint vires Zionis;
 unde clarum fit, הכשיל nunquam non ad subjectum
 quoddam agens referendum esse. — At quia Syrus prius
 verliculi hujus hemistichium vertit:
 וְכִי־יִשְׁתַּרְגּוּ עָלַי פְּשָׁעֵי וְכִי־יִשְׁתַּרְגּוּ עָלַי פְּשָׁעֵי
 i. e. exporrecta sunt contra me peccata mea & manibus ejus
 complicata sunt juga ejus super collo meo, putat Celeb.
 J. A. DATHIUS (in nott. critt. ad vers. Lat. Prophet. maj.
 p. 71.) veram lectionem in hac interpretatione superes-
 se, hac ratione constituendam:
 בְּשָׁקְרוּ עָלַי פְּשָׁעֵי וְכִי־יִשְׁתַּרְגּוּ עָלַי פְּשָׁעֵי
 Arabem, LXX & Vulg. nostrum בְּשָׁקְרוּ, veluti si cum ש
 scriptum fuisset explicasse, duosque priores Intt. על cum על
 commutasse, inde tamen conjicere non licet, illos re ve-
 ra בְּשָׁקְרוּ suis in codicibus exaratum habuisse, sed ob

inscitiam significationis τῆ ἀπαξ λεγομένης שׁוֹקֵר, illud cum שׁוֹקֵר confudisse, huiusque vim ei tribuisse; qua conjectura abrepti, fieri vix potuit, ut עָל legerent; quis enim est, qui *jugum vigilare* concoquere possit, quamquam *Vulg. & Chald.* talem dicendi formam respuere non valuerunt? —

Permulta atque hæc fuerunt interpretum disidia, at in posteriori hujus versiculi hemistichio, כְּתַנְנִי אֶרְנִי, ac præsertim in vocabulo כְּיָרִי, explicando vix pauciora reperiuntur. Alexandrinos, quibus ad verbum consentit *Arabs*, vertentes: ὅτι ἔδωκε κῆρυγος ἐν χερσὶ με ὀδύνας, & δυνήσομαι ἤναι, כְּיָרִי legisse manifestum est; unde autem ὀδύνας sumerint, vix dici potest. Nam sensus causam hanc vocem illos addidisse, (quæ SCHLEUSNERI est sententia l. c.) aut כְּיָרִי, in statu constr. sing. aut plur. a רִוּה *ager fuit, doluit*, (cfr. hujus cap. vers. 13) aut denique כְּיָרִי אֶרְנִי כְּיָרִי scriptum habuisse, (quas conjecturas urgent CAPELLUS & SCHARFENBERGIUS; cfr. SCHLEUSNERI nott. critt. l. c.) æque incertum est. Neque quam in præfat. ad cit. BOERMELII libellum p. 21 explicationem dedit J. G. HERDERUS, probare possumus. Masorethica videl. כְּיָרִי scriptione rejecta, quia regiminis forma יָרִי sine alio mox subsequente nomine heic adhibetur, nec post כְּיָרִי additur, cujusnam manui tradita sit misera Hierosolyma, כְּיָרִי, etiam a רִוּה, sed in statu absoluto, vir Rev. legit, vertens: *der Herr hat mich zum Tode krank gemacht; nie werd ich wieder aufstehn*. At tantam vim his rationibus adjicere vix audemus, ut textualem lectionem mutandi necessitatem inde confirmatam putemus. Exemplum etenim usum formarum in statu constructio etiam extra regimen positarum proban-

tia satis multa collegerunt GLASSIUS, SCHROEDERUS alique grammatici, & e contextu orationis serie, quod omisum esse putat HERDERUS, facile erui posse, mox demonstrabimus. — Vulgarem lectionem quidem secuti sunt ceteri veteres, interpretantes: *Syrus* ܐܡܪ ܕܢܝܢ ܕܢܝܢ ܕܢܝܢ, i. e. *Et tradidit me Dominus in manum, cujus viribus impar sum*: & *Chald.* ܡܬܪ ܝܝܬܝ ܒܝܕ ܡܢ ܕܠܝܬ ܝܚܝܐ ܕܢܝܢ ܕܢܝܢ, i. e. *dedit me Deus in manum, de qua non potero surgere*, quæ etiam *Vulgatū* est versio; an autem tum in ipso hebraico contextu, tum in his interpretationibus illè insit sensus, quem præeunte ABENESRA constituit I. c. SCHLEUSNERUS, his verbis: *dedit me Deus in manus hostium, quibus nullo modo resistere possum*, ita dubium nobis visum est, ut aliam explicandæ rationem excogitare fere necesse fuerit. Opinari igitur ausi sumus quam in priorī hujusce versiculi hemistichio, e jugo cervici impolito depromptam, inceperat vates noster imaginem, eandem etiam in hoc posteriori continuari, ac cum centies vīs voculæ י omnibus fere rebus, tum animatis, tum inanimatis tribuatur, subiit animus cogitatio, annon nostrum י י י ad præcedens עַל פְּשָׁעֵי referri posset, unde sine ultius vocabulī mutatione hic oritur sensus: *alligatum mihi est grave peccatorum jugum - - - ejusque vi me ita subjecit Dominus, ut pedibus firmis consistere nequeam*. Cui explicationi quoque favet, quod allatiæ Schleusnerianæ quodammodo contrarium est, illud videlicet, verbum קוּם rarius *resistendi* vi pollere, ac fere numquam in forma Kal, nisi sequens vox ל טו præfixum habeat, Cfr. GUILL. GESENI *Lexicon in voce קוּם*.

v. 15. Fortissimos quosque meorum abstulit Dominus,
Convocavit conventum, qui delectos meos dila-
niaret,
Ut torcular calcavit Dominus virginem filiam
Judæ. 22)

v. 16.

22) סלה, vel quod idem est סלס, ab initio vim *elevandi*,
in altum tollendi habuisse dicunt Lexicographi, Arab. شال
sustulit rem & شال aut شول *elevavit, sustulit*, quia aliæ
dialekti pro hac significatione defendenda nihil habent, in au-
xilium vocantes. In Hebraismo quidem non occurrit hujus in
סלה significationis usus, nec multum roboris a סלס *ex-*
aggeravit v. c. *viam* accipit; sed improbable tamen non
est, a *tollendi* notione traductum esse hoc verbum ad *re-*
rum ponderandarum in bilancibus elevationem indicandam;
nam satis certa est *pendendi, aestimandi* potestas. Cfr. Job.
XXVIII. 16. 19, Thren. IV. 2 & Arab. شول *surgentem*
lancem alterutram habuit libra. Quoniam vero tum hoc
loco, tum Ps. CXIX. 118, allatæ significationes commodum
reddere sensum vix valent, ad Chald. Syrorumque lin-
guas sese contulerunt interpretes, ubi סלס, in Aph. &
סלס *rejicere, spernere, abominari* significant; & quamvis
negandum non sit, citatum Psalmorum locum hac *rejiciendi*
potestate satis commode explanari posse, tamen inconcin-
num quid, nostro quidem ex sensu, remanet, si eandem
illam heic quoque סלס attribuiamus potestatem, quam-
quam contrarium urget Ill. MICHAËLIS (*in Suppl. ad*
Lexx. Hebr. p. 1759), putans, Deum heroas spernere
dici, cum inferiores e prælio discedunt. — Neque aliam
inveniendi significationem magna est difficultas. Præve-

runt etenim veteres interpretes, nostrum סלה explicantes: Syrus ܠܡܝܢ i. e. *subegit, subjugavit*, cui concinit Chaldaeus suo כנש *collegit, everrit*, i. e. *abstulit*, ut explicat Ill. MICHAËLIS, (in *Obsr. citt. p. 416*) & Syr. ܠܡܝܢ confirmat (cfr. ED. CASTELLI *Lex. Heptagl.* & J. F. SCHLEUSNERUS in *curis critt. p. 9*, qui כנש apud Chaldaeam legere proponit): Arabs نزع i. e. *dimovit, abstulit*: LXX ἐξῆρε & Vulg. *abstulit*; ex qua in unum fere consentiente veterum auctoritate, quam in versione τὸ סלה adscripsimus, *auferendi* significationem effingere ausi sumus, praesertim cum omnia ejusdem vestigia in prima verbi *elevandi, l. tollendi* potestate non omnino desiderantur. — Aptissima quidem omnium foret *conculcandi*, a J. A. DATHIO in Thren. versione probata, significatio; at repugnante hebraicae aliarumque orientalium dialectorum usu in Lexica immigravit hæc טס סלה vix genuina vis. Confinxit illam KIMCHIUS, (teste Illustri MICHAËLIS in *Suppl. l. c.*) conferens סלל, cui e *viam sternendi* vi atque ex מסלה *via strata* falso adjecta erat *calcandi* potestas, & Chaldaei versionem *Psalmi CXIX. us*, ubi Hebraicum סלית per כבשת explicatur, cui posteriori verbo doctus ille Judæorum magister *calcandi* attribuit notionem, forsitan quia idem Chaldaeus verba לרכא תחת רגליו *Thren. III. 34* interpretatus est לכבשא תחות רגליו; quibus rebus factum est, ut סלה per ורמס ררך explicaret.

כקרחי referendum est, non ad סלה, sed ad אבירי h. e. *fortes, qui in mea terra, aut apud me fuerunt.* —

מוער tempus locumve conveniendi, conventum ipsum ac se-

stum diem significare notissimum est; at ob hanc ipsam
 significationum diversitatem, quid hoc loco specialiter va-
 leat, dictu quoque est difficilius. Neque multum lucis e
 veterum interpretationibus haurire licet, quippe quoniam
 ad מועד explicandum talibus usi sunt vocabulis, quæ ea-
 dem ac illud laborant ambiguitate. Habent etenim: Arabs
 زمان i. e. non solum *tempus* idque *præfinitum*, a زمن
præfinitum tempus, verum etiam *fortuna* eaque *adversa*,
 unde زمانة calamitas (cfr. GOLII & CASTELLI Lexx.):
 Vulg. *tempus*: LXX. καιρὸν, quæ ambæ voces idem ac al-
 latum Arabicum nomen significare possunt (cfr. JOH.
 CHRISTI BIELII nov. Thes. philol. in voce καιρὸς, & JOH.
 FRID. SCHLEUSNERI Spicileg. II. in Bielium p. 94): Syr.
 ܡܘܥܕ & tandem Chald. ܡܘܥܕ, quorum vocabulorum
 usus pari passu cum Hebr. מועד vagatur; quibus omni-
 bus difficultatibus id accedit, quod מועד קרא tum *festum*
diem indicere, tum *conventum* l. *concionem convocare* signi-
 ficat. Cfr. Lev. XXIII. 2, 4, Num. XVI. 2. Festi notio-
 nem permulti quidem retinuerunt interpretes, v. c. nova
 Metaphrasis Svecana & BOERMELIUS, vertens: *er russte*
über mich ein Fest aus, *zu wirgen meine Kinder*; ac simi-
 liter fere J. A. DATHIUS: *indixit adversus me solennem con-*
ventum ad juvenes meos trucidandos; At nobiscum repu-
 tantes durius dici, festum solenne ad homines maclandos
 indictum esse, & verba צוה יהוה ליעקב סביביו צרוו
 quæ versu 17:0 leguntur, vel leviter animo perlustrantes,
 vix potuimus, quineundem fere sensum dictioni קרא על מועד
 לשוב כחורו tubesse existimaremus, illum videlicet,
Drum convocasse circumjacentium populorum coetum l. mul-
 titudinem ad juvenes Judæ delectos trucidandos.